

Experimenteren met LOB-tools in de mentorles

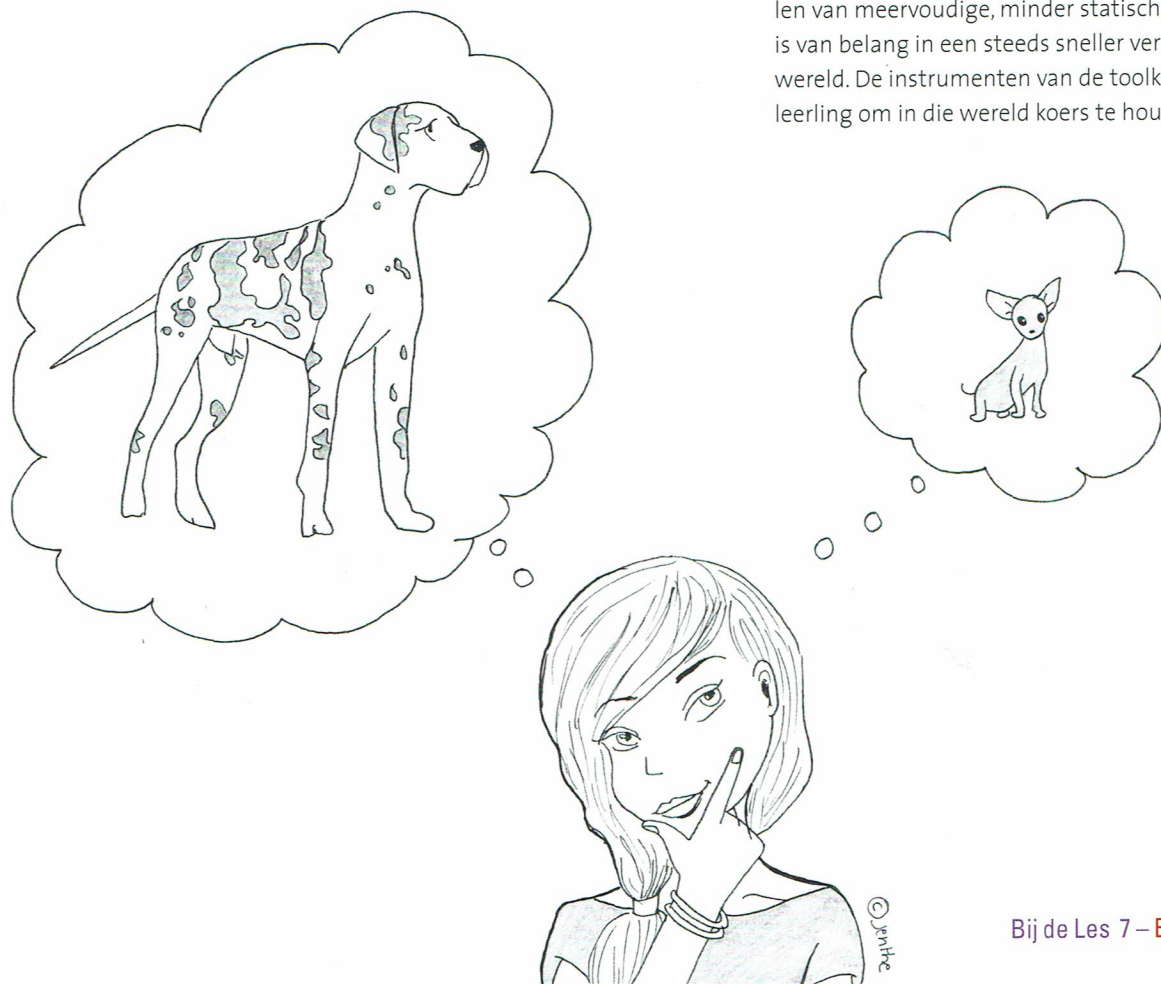
Nu er in Nederland op het gebied van LOB een toenemend aantal scholen is met een goede taakverdeling tussen mentor en schooldecaan, kan de ACT toolkit voor LOB een waardevolle bron vormen voor de LOB-begeleiding door de mentor.

door Albert de Folter en Tom Luken

‘Spannend en uitdagend’, zo typeert Jannes Visser, mentor van havo-4 van het Alkwin Kollege in Uithoorn zijn ervaringen met enkele oefeningen uit de ‘ACT toolkit voor LOB’. Ook andere mentoren van zijn school hebben de lessen met deze nieuwe tools als bijzonder ervaren. ‘Maar,’ zo waarschuwt Jannes, die behalve mentor ook decaan is, ‘het vergt een goede voorbereiding om de mentoren te instrueren en toe te rusten met de benodigde materialen.’

Bij de ontwikkeling van de toolkit voor LOB is onder meer gebruik gemaakt van het gedachtegoed van ACT (Acceptatie en Commitment Training). Deze relatief nieuwe richting binnen de psychologie biedt goede aanknopingspunten om LOB meer toekomstbestendig te maken.

Het wordt voor leerlingen steeds belangrijker om te leren omgaan met onzekerheden in het hier en nu en in de toekomst. Tegelijk zal het vermogen om vast te houden aan dingen die er voor leerlingen werkelijk toe doen belangrijker worden. Ook het ontwikkelen van meervoudige, minder statische zelfbeelden is van belang in een steeds sneller veranderende wereld. De instrumenten van de toolkit helpen de leerling om in die wereld koers te houden en hierop

tegelijk flexibel in te spelen. Een ander effect van het werken met de toolkit kan zijn dat de leerling minder last heeft van keuzestress en op een ruimere manier naar zijn studiekeuze en toekomst leert kijken. In vooral dit laatste schuilt volgens Visser een groot voordeel: 'Het is fijn om te zien dat leerlingen met wat meer ruimte en afstand naar zichzelf en hun toekomst kunnen kijken en leren inzien dat er niet één beste weg is.'

Als mentor hoef je je niet direct in de achtergronden van ACT te verdiepen om op een praktische wijze gebruik te maken van deze instrumenten. De toolkit leent zich er goed voor om binnen bestaande mentorlessen te experimenteren met nieuwe werkvormen en opdrachten. Zo kan de vernieuwende en aanvullende waarde van de tools ten opzichte van het bestaande programma eenvoudig getoetst worden. De mentoren van 4 havo en 5 vwo van het Alkwin College gebruikten dit schooljaar enkele van de 25 tools. Eén van deze tools is: 'De keuze van je leven?'

De praktijk

Veel leerlingen vinden dat de studiekeuze de keuze van hun leven is. Soms worden ze daarin aangemoedigd door hun ouders of andere familieleden. Sommigen hebben het idee: 'Als ik nu niet de goede keuze maak, verpest ik mijn leven'. Dat kan verlammend werken. Het belangrijkste doel van de tool 'De keuze van je leven?' is deze disfunctionele overtuiging kritisch onder de loep te nemen en van zijn nadelige lading te ontdoen.

Stel bijvoorbeeld dat een leerling in de verpleging wil gaan werken en hiervoor hbo verpleegkunde gaat volgen, hoe groot is dan de kans dat hij die school met succes afmaakt? En hoe groot is de kans dat hij tien jaar daarna nog steeds in de verpleging werkt? Onderzoek onder hoger opgeleiden laat zien dat de studiekeuze meestal niet de keuze van je leven is. Bijna één op de drie studenten die begint in het hoger onderwijs, bedenkt zich binnen een jaar. En ruim een kwart van de afgestudeerden werkt anderhalf jaar na het behalen van het diploma al buiten de richting waar ze voor opgeleid zijn. Kijk om je heen, heel veel volwassenen werken in een ander beroep dan wat ze in hun hoofd hadden toen ze achttien waren. Ook moeten we als keuzebegeleiders bedenken dat ongeveer de helft van de banen van nu over twintig jaar geautomatiseerd zal zijn en dat veel van het werk dat later te doen is, nu nog helemaal niet bestaat. In deze tool worden verschillende feiten over loopbanen gepresenteerd, gecombineerd met verschillende suggesties voor verwerking, zoals het doen van een klein onderzoekje en het voeren van gesprekken. Het werkt relativerend, maakt gesprek los en het haalt iets van de druk weg die bij het kiezen om de hoek komt kijken.

Ruimte geven

Nog een voorbeeld: 'Welke persoon wil je worden?' De titel van deze werkvorm lijkt nogal vreemd. Om een goede studiekeuze te maken moet je als leerling toch weten wie je bent! Is dat niet al moeilijk genoeg? Ja, dat is moeilijk genoeg. Vervelender is het, wanneer deze vraag beantwoord wordt met enkele vaststaande uitspraken, de leerling het gevaar loopt dat hij met een beperkt zelfbeeld naar zijn toekomst zal kijken. Om leren gaan met de vraag wie je wilt worden, maakt het denken over de eigen persoon dynamischer en meer realistisch. Dit is voor de leerling aantrekkelijker omdat het praten over jezelf hierdoor makkelijker en ruimer wordt. In deze oefening wordt onder meer aan de hand van kaartjes met persoonlijke waarden gewerkt. Hoe duidelijker deze zijn, des te beter kunnen ze fungeren als stabiele richtlijnen voor de studie- en werkloopbaan.

Visser geeft naar aanleiding van het gebruik van de bovenstaande twee tools aan 'hoe waardevol het is voor leerlingen om af en toe iets te doen dat niet alleen over informatie gaat, maar dat ruimte geeft aan de persoon en het maken van een studiekeuze'. De twee mentorlessen waarin beide tools behandeld werden, zijn als bijzondere lessen ervaren omdat die over de leerling zelf gaan. De tools stimuleren het gesprek beter dan wanneer de leerlingen moeten kiezen uit een of ander rijtje of vragenlijstje. Dit kan volgens Visser ook lastig zijn, omdat het gesprek meer centraal komt te staan, terwijl mentoren juist behoefte hebben aan een zo concreet mogelijke invulling van hun les. Het is duidelijk dat de rol van de decaan als ondersteuner van de mentor hierbij belangrijk is. Lukt dit, dan zal ook de mentor ervaren dat zijn mentorles niet alleen spannender en opener is, maar ook meer betrokkenheid rondom de studiekeuze en de eigen persoon van de leerling oproept.

Tot slot

Het is duidelijk dat de toolkit geen methode is met een vast begin, verloop en einde, maar ruimte laat voor verschillende gebruiksmogelijkheden. Welk gebruik mentoren en de decaan kiezen zal afhangen van de LOB-situatie op de school en de mogelijkheden en affiniteiten van de mentoren en leerlingen. Visser en zijn collega Miek Claassens zijn in ieder geval van plan in hun mentorlessen verder te experimenteren met het instrumentarium van de toolkit.

Leerling- en docentmaterialen van de toolkit kunt u gratis downloaden via: www.act-in-lob.eu. Voor meer informatie en voor scholing en training neemt u contact op met Tom Luken: tluken@planet.nl en Albert de Folter: albert@omega-adviseurs.nl. Eén van de mogelijkheden is het organiseren van een dagdeel voor mentoren op locatie.